

Nieuwsbrief 46 Juni 2016

Excursie IJstijdenmuseum Buitenpost

In plaats van een lezing brengt IMAKA in juni een bezoek aan het [IJstijdenmuseum](#) in Buitenpost.

Het thema van het IJstijdenmuseum is de betekenis van het verloop van de twee laatste ijstijden voor de geologie van het gebied de Friese Wouden en de bestaansmogelijkheden voor mensen in dit gebied vanaf 130.000 jaar geleden.

Het gaat om de samenhang tussen de gemiddelde jaartemperatuur, het daarbij behorende landschap met haar flora en fauna. En ook om de mogelijkheden die dat biedt voor mensen om een bestaan te kunnen hebben, gezien hun jachtwapens en werktuigen respectievelijk hun culturele uitrusting.

Tijdens de voorlaatste ijstijd was het in de Friese Wouden zo koud dat er geen mensen konden leven. Tijdens de laatste ijstijd kon dat in bepaalde perioden wel. Tijdens deze warmere perioden hebben in de loop van de tijd verschillende groepen mensen in Noord-Nederland kunnen leven met een eigen culturele uitrusting. Maar rond 20.000 jaar geleden was hier een poolwoestijn en was leven niet mogelijk. De cultuur van de verschillende groepen mensen in relatie tot b.v. het verloop van de laatste ijstijd is wat het museum laat zien.

We krijgen een rondleiding door het museum. In verband daarmee moeten we een maximaal aantal van vijftientig deelnemers hanteren. Daarom vragen we u om u via een mailtje aan imaka.info@gmail.com op te geven voor deze excursie.

Wanneer	11 juni 2016
Hoe laat	13:30 - 15:30 uur
Waar	Schoolstraat 28B, 9282 NE Buitenpost. Het museum is prima bereikbaar met de trein: vanaf het Stationsplein is het vier minuten lopen naar de Schoolstraat.
Toegang	€ 3,50 - € 4,50 (afhankelijk van de grootte van de groep). Gratis toegang met Museumjaarkaart.

Komende activiteiten Imaka

26 september 2016	Gerrit Jan Zwier over zijn boek <i>Naar de rand van de kaart</i>
31 oktober 2016	Stefan Ligtenberg over <i>Ijskernenonderzoek op Antarctica</i>
28 november 2016	Coco Smits over <i>Mijnbouw op Groenland</i>
30 januari 2017	Esther Kokmeijer over <i>Kunstproject op Antarctica</i>

Nieuws en actualiteiten

Kanoet dubbel slachtoffer van klimaatverandering

De kanoet legt ieder jaar een imposante reis af: duizenden kilometers van het broedgebied bij de Noordpool naar Afrika, om daar te overwinteren. Klimaatverandering dreigt daar een eind aan te maken; de vogel wordt er dubbel door getroffen, blijkt uit Nederlands onderzoek gepubliceerd in *Science*. De vogel blijkt namelijk op beide plekken voedsel mis te lopen. In het poolgebied lopen kanoeten een piek in insecten mis door de klimaatverandering, in Afrika krijgen ze vervolgens niet genoeg schaaldieren binnen. Het aantal vogels is daardoor sinds de jaren 80 van de vorige eeuw gehalveerd.

De ellende begint in het poolgebied. Door de opwarming van de aarde smelt daar de sneeuw eerder dan voorheen en verschijnen insecten ook vroeger in het jaar. Jonge kanoeten, die op de gebruikelijke tijd uit het ei komen, lopen daardoor het voedsel mis dat ze nodig hebben voor de lange reis. Doordat de dieren door het voedseltekort zo'n 15 procent kleiner zijn, lopen ze in Afrika nog meer voedsel mis. Ze hebben een kleinere snavel, waardoor ze niet meer bij de schaaldieren onder het zand komen en bezwijken.

Onderzoeker Jan van Gils ontdekte dit patroon toen het hem in Afrika opviel dat vogels zeegras aten. Het bleek dat de vogels noodgedwongen vegetariër waren geworden, doordat de planten beter te bereiken waren dan de diepere schelpen. Er bleek een direct verband tussen de grootte van de vogels en zijn snavel en de overlevingskansen: kleinere vogels haalden de terugreis vaak niet. De onderzoekers denken dat door natuurlijke selectie de vogelsoort definitief klein zal blijven, als de soort het überhaupt overleeft. Ze noemen het opmerkelijk dat zoiets binnen enkele decennia kan plaatsvinden.

Bron: <http://nos.nl/artikel/2104705-kanoet-dubbel-slachtoffer-van-klimaatverandering.html>

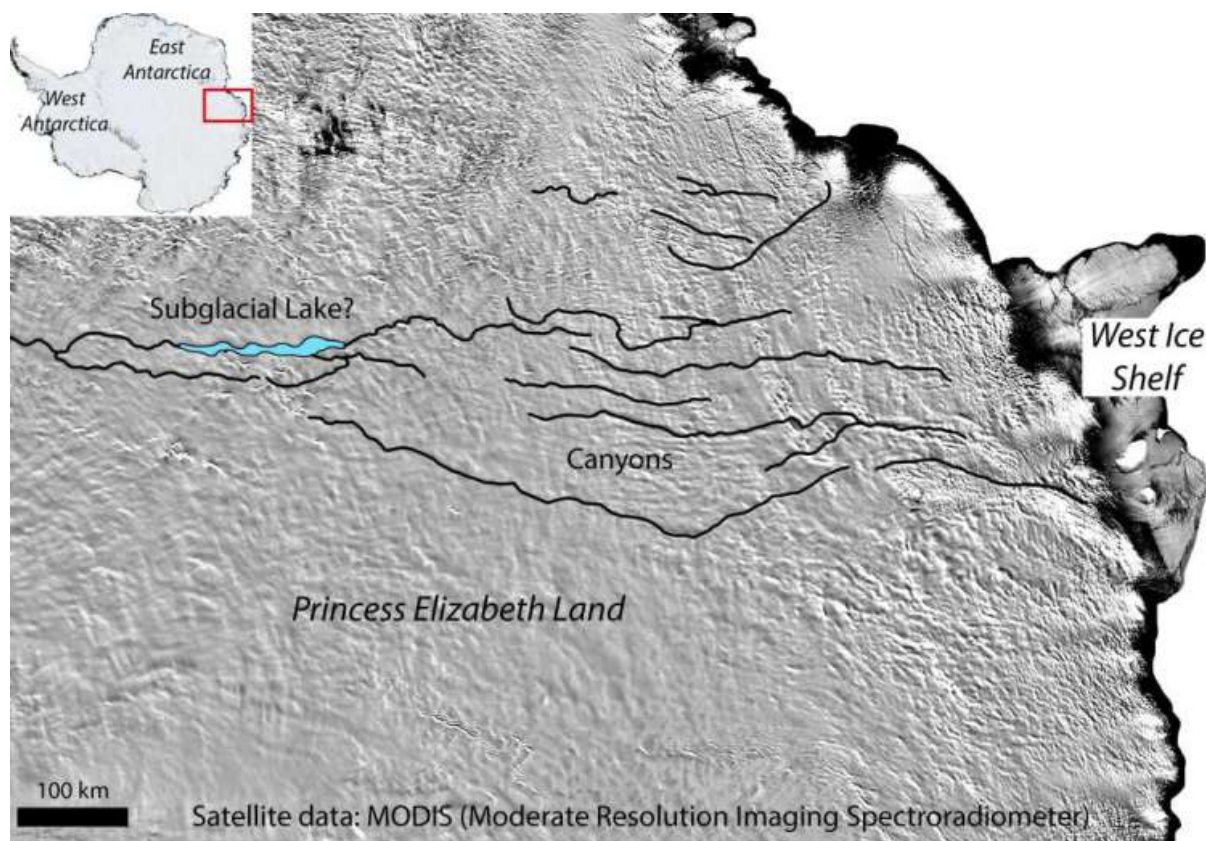
Verder info over het onderzoek: <http://science.sciencemag.org/content/352/6287/819>

Antarctica: groot meer gevonden onder het ijs

Met radar hebben Amerikaanse glaciologen een groot meer ontdekt onder het ijs op Elisabeth Island, in het oosten van Antarctica. Het langgerekte meer meet 100 bij 51 kilometer, denken de onderzoekers, die de vondst meldden op een conferentie in Wenen. De watermassa is verbonden met een aantal canyons onder het ijs naar de oostkust van het eiland. Alleen het beroemde Vostok-meer, dat onder 3700 m ijs ligt in Oost-Antarctica, is nog groter.

Er is nog veel onbekend over de vondst; het onderzoeksteam komt in mei of juni met meer analyses van de metingen. Of er, net als bij het Vostok-meer, zal worden geboord, op zoek naar leven dat mogelijk miljoenen jaren geïsoleerd is gebleven, is nog niet aan de orde. (Kaartje op volgende pagina).

Bron: *De Volkskrant*, 30 april 2016

Volg archeologenteam op Spitsbergen

Een archeologenteam onder leiding van Frigga Kruse, postdoc bij Arctisch Centrum, gaat deze zomer veldwerk doen in Spitsbergen. De kleine ijsbeer maakt onderdeel uit van het team en helpt mee met alle voorbereidingen die nodig zijn ter voorbereiding van het veldwerk.

Archeologische opgravingen worden gedaan in Advent City, een oude Engelse kolenmijn nederzetting in de buurt van Longyearbyen. De belevenissen van de kleine ijsbeer zijn te volgen op facebook via: <https://www.facebook.com/polarbearsays>

Bron: <http://www.rug.nl/research/arctisch-centrum/news/>

Facebook voor walvissen

Amerikaanse datawetenschappers hebben een programma voor “gezichtsherkenning” van walvissen ontwikkeld (*The Atlantic*). Dit “Facebook-programma” moet uitsterven van Noordkapers helpen voorkomen. De Noordkaper wordt herkend aan de vorm van zijn kop, die een kwart van zijn lichaam beslaat. Ook andere kenmerken, zoals vlekjes op zijn snuit, kunnen helpen.

Er zijn nog maar zo’n vijfhonderd Noordkapers over. De gezichtsherkenning is een initiatief van biologe Christin Khan van de NOAA, de National Oceanic and Atmospheric Administration. Zij maakt deel uit van een team dat zo’n zestig keer per jaar over de Atlantische Oceaan vliegt om te checken hoe het met de walvissen gaat. De identificatie was tot dusver behoorlijk omslachtig. Tijdens de vlucht werden de dieren door het team gefotografeerd en terug op kantoor begon het gepuzzel. Met behulp van een “noordkaper-catalogus” werd geprobeerd de gespotte en gefotografeerde dieren te identificeren. Op deze manier kostte het veel tijd om de noordkaperpopulatie in de gaten te houden.

De biologe legde contact met Facebook: wilden zij hun expertise niet inzetten voor de bedreigde walvissen? Het bedrijf gaf niet thuis, maar uiteindelijk vond Kahn het softwarebedrijf <athWorks

bereid om haar plan te financieren. Hert bedrijf organiseerde een wedstrijd om het beste algoritme te schrijven voor walvisherkenning. Uit 364 teams van datawetenschappers bleek het internationale bedrijf Deepsense.io de beste. Kahn en haar team beschikken nu over software die met een accuratesse van 87% een walvis kan identificeren.

Bron: Rianne Oosterom in Trouw, 16 januari 2016

Websites

Alfred-Wegener-Institut, Bremen

Voor wie geïnteresseerd is in Duits poolonderzoek is de website van het Alfred-Wegener-Institut in Bremen interessant: <http://www.awi.de/>

IHOPE

The Integrated History and future of People on Earth (IHOPE) initiative is a global network of researchers and research projects that link human and earth system history through the integration of knowledge and resources from the biophysical and the social sciences and the humanities. It is housed at Uppsala University in Sweden.

<http://ihopenet.org/global-environmental-change-threats-to-heritage-and-long-term-observing-networks-of-the-pas/>

Nieuwsbrieven IMAKA

"Oude" nieuwsbrieven kunt u hier: <http://www.rug.nl/research/arctisch-centrum/imaka/nieuwsbrieven/> terugvinden. Het kan soms even duren voor de nieuwste Nieuwsbrief opgenomen is.